

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrto leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za $\frac{1}{2}$ leta 3 krone, za $\frac{1}{4}$ leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LV.

V Ljubljani, 2. majnika 1902.

List 18.

Moj dar.

Rad venec bi spletel,
Za god bi bil dar
Kraljici nebeški,
Češčenji vsikdar.

Krepostij bi cvetke
Rad v venec povil;
Ta dar bi pač mater
Najbolj veselil.

A prazne so roke
In prazno srce — —
Poklanjam pa, Mati,
Kesanja solze.

S.

MIHAEL,

po božji milosti in po božjem usmiljenju
knez - škof Lavantinski,

prisednik prestolu Njihove svetosti, velikokrižnik cesarskega-
avstrijskega Fran Josipovega reda, doktor bogoslovja,
sporoča mnogočastiti duhovščini in vsem vernikom svoje
škofije pozdrav, blagoslov in vse dobro od Boga Očeta
in Boga Sina v edinosti svetega Duha!

(Konec.)

V Gospodu ljubljene škofljani!

Ako hočete odkritosrčno častiti najsvetejše
Srce Jezusovo in se v obilni meri vdeležiti
vzveličalnih sadov tega češčenja, morate se pred
vsem varovati greha. Kogar ljubimo,
njega ne žalimo. Kdor resnično ljubi svojega
prijatelja, varuje se vpričo njega najskrbneje
vsega, kar bi mu po volji ne bilo, naobratno pa
stori vse, kar mu zagotovi njegovo blagovoljno
ljubezen. Kdor vedoma žali svojega prijatelja,

kaže dovolj, da zaničuje njegovo prijateljstvo in
ga zato ni vreden. Ako torej, preljubljeni, hočete
imeti pravo pobožnost do Srca Jezusovega, mo-
rate se greha varovati in ga sovražiti.

Zato obžalujte iz dna svojih src storjene
grehe in se jih skesano izpovejte v svetem veli-
konočnem času. Potrtega in ponižnega
srca Bog ne zaničuje. (Ps. 50, 19). Prej-
mite v tem času izveličanja presveto Rešnje Telo;
tako se sklenete najtesneje z zvestim Srcem Je-
zusovim. Po vrednem prejemu svetega veliko-
nočnega obhajila se vresničuje, kar govori
Gospod v knjigi velikega proroka Ezechijela:
Novo srce vam dam in novega duha po-
ložim v vas; kamenito srce vzamem iz
vašega telesa in dam vam meseno srce.
Svojega duha položim v vas in storim,
da se ravnate po mojih zapovedih in da
ohranite in izpolnujete moje pravice.
(Ezech. 36, 26. 27).

Ako hočete biti zvesti učenci v šoli Srca
Jezusovega, morate se nadalje pridno vaditi v
zatajevanju. Varujte se sveta, ki je pože-
ljenje mesa, poželenje oči in napuh
življenja. (I. Jan. 2, 16). Dobrine tega sveta,
njegovo veselje in njegova čast najbolj odvrčajo
od obiskovanja visoke šole Jezusove, ki uči: Kdor
hoče hoditi za menoj, naj zataji samega
sebe in naj vzame svoj križ na-se, in naj
hodi za menoj. (Mark. 8, 34). In ako pride
kdo k meni in ne sovraži svojega očeta
in svoje matere, in žene in otrok in
sester, pa še tudi svojega življenja, ne
more biti moj učenec. In kdor ne nosi
svojega križa in ne hodi za menoj, ne
more biti moj učenec. (Luk. 14, 26. 27).

Da bomo torej vredni učenci Gospodovi, hočemo se skrbno vaditi v voljnem prenašanju križev in v krščanskem samozatajevanju in mrtvičenju, hočemo postno zapoved izpolnjevati v duhu svete cerkve, hočemo krotiti svoja poželenja, in iz ljubezni do Izveličarja si hočemo odrehati marsikaj, kar bi nam bilo sicer dovoljeno storiti. Da, ogibati se hočemo sveta, ki je večidel brez srca in zato tudi brez ljubezni, in se hočemo zatekati k Srcu Jezusovemu, ker le v njem najdemo pokoj, mir in veselje.

Da postanemo podobni najsvetejšemu Srcu Jezusovemu, moramo se posvečevati. To pa storimo pred vsem, ako natančno in vestno izpolnujemo svoje stanovske dolžnosti. Vsako zvesto izvrševanje dolžnosti pa zahteva žrtev, velikih žrtev. Zato hočemo biti požrtvovalni, da nam bo mogoče, vsestransko zadoščevati svojim dolžnostim. Ako pa ostanemo vsikdar zvesti poklicu, ki nam ga je Bog odkazal, čedalje bolj rastemo v krščanski popolnosti in se vzveličamo. Saj je mogoče se vzveličati v vsakem poklicu, ako so nam le stanovske dolžnosti častitljive in svete. Zato se nahajajo v cerkvi sveti stariši in sveti otroci, sveti kmetje in sveti posli, sveti vradniki in sveti vojaki, sveti duhovniki in sveti učitelji, sveti cesarji in sveti kralji.

Izpolnujte torej z vso gorečnostjo svoje svete dolžnosti, pred vsem vi, duhovniki Gospodovi, po katerih vseh, Bog mi je priča, hrepenim v srcu Jezusa Krista. (Filiplj. 1, 8): spominjajte se ljubezni in milosti, ki vam jo je izkazalo presladko Srce Odrešnikovo, ko vas je izvolilo in povzdignilo v duhovniški stan! Srce za srce. In to božje Srce ima za dobre in zveste duhovnike pripravljenih vedno novih milostij in darov. To Srce nebeškega Pastirja pa vam bodi ob enem vzor, kako vam je požrtovalno skrbeti za svoje vzveličanje in za pravo srečo vam izročene duhovne črede.¹⁾ Bodite apostoli milosti polne pobožnosti do Srca Jezusovega, in izpolnijo se nad vami obljubi presvetega Srca Jezusovega do blažene Marjete Marije: „Tisti, ki se trudijo za vzveličanje duš,

prejmejo milost, da ganejo tudi najtrdovratnejša srca.“ In „imena tistih, ki razširjajo to pobožnost, se zapišejo v mojem Srcu, iz katerih jih ne zbrisem nikdar. Da, bratje, kdo nas loči od ljubezni Kristove? Ali nadloga ali stiska, ali lakota ali nagota, ali nevarnost ali preganjanje ali meč? Kakor je pisano: Zavoljo tebe smo ves dan umorjeni, imajo nas kakor ovce, odločene v zaklanje. Pri vsem tem pa zmagujemo zavoljo njega, ki nas je ljubil. Svest sem si namreč, da ne smrt ne življenje, ne angelji ne poglavarstva ne oblasti, ne sedanje ne prihodnje, ne moč, ne visokost ne globočina, ne druga stvar nas ne more ločiti od ljubezni božje, katera je v Kristu Jezusu Gospodu našem! (Rimlj. 8, 35—39).

Častite in ljubite najsvetejše Srce Jezusovo, vi krščanski gojenci duhovskega in dijaškega semenišča s tem, da se posvečujete z zvestim izvrševanjem svojih stanovskih dolžnostij, med katere spada zlasti pobožno življenje in marljivo učenje potrebnih ved. Bistrite svoj um, pa blažite tudi svoje srce. Prava vrednost človekova biva pred vsem v plemenitosti in čednosti srca. Izobraževanje srca za vas ni tako težavno, ker imate za to nepresegljiv vzor v božjem Srcu Vzveličarjevem. Čistost, pokorščina, skromnost, ponižnost, in kakor se imenujejo vse čednosti, ki najlepše krasijo one, kateri se pripravljajo na duhovniški stan, vse te čednosti bleste v dovršenem žaru v Srcu božjega Učenika, ki vam kliče neprenehoma: Učite se od mene, ker sem krotek in ponižen iz srca. (Mat. 11, 29). Ako goreče posnemate najsvetejše Srce Jezusovo, se uresniči nad vami njegova obljuba: „Podelim jim vse milosti, katerih potrebujejo v svojem stanu.“

Izpolnujte vi, Bogu posvečeni redovniki in redovnice, z veselim srcem svete, z obljubami prevzete in potrjene dolžnosti svojega poklica in bodite navdušeni častilci in častilke presvetega Srca Jezusovega! Saj je bil pobožen redovnik poklican in je bila bogoljubna redovnica izvoljena za ustanovitev in razširjenje blagonosne pobožnosti do Srca Jezusovega. Prvi je bil častitljivi služabnik božji Klavdij de la Colombière, duhovnik družbe Jezusove († 1682); o njegovem prištetju med blažene in svetnike je generalna kongregacija svetih obredov obravnavala dne 9. julija 1901 v navzočnosti svetega očeta pa-

¹⁾ P. Heinrich Noldin S. I., Die Andacht zum heiligsten Herzen Jesu. Für Candidaten des Priesterthums. Innsbruck, 1901. 6. Aufl. — P. Herm. Jos. Nix S. I., Cultus ss. Cordis Jesu sacerdotibus praecipue et theologiae studiosis praepositus. Cum additamento de cultu purissimi Cordis B. V. Mariae. Friburgi, 1891. — P. Nic. Nilles S. I., Varia pietatis exercitia erga ss. Cor Jesu cum idoneis instructionibus in usum iuniorum clericorum. Oeniponte, 1898. Editio V. (IV + 98 pagg.). — P. M. Meschler S. I., Die Andacht zum göttlichen Herzen Jesu, erläutert für Priester und gebildete Laien. Freiburg im Breisgau, 1901. (IV + 193 strani).

peža Leona XIII. Druga pa je Marjeta Marija Alakok, ki je bila rojena l. 1647 in je leta 1671 vstopila v samostan Marijinega obiskovanja v mestu Paray le Monial, kateri red se je odlikoval po gorečnosti in po ostrem spokornem življenju; v tem samostanu je kazala izredno čednost, posebno ljubezen do trpljenja in je postala vredna, da se ji je razodelo božje Srce. Umrla je dne 17. oktobra 1690 v sluhu svetosti. Veliki papež Pij IX. so priznali dne 23. avgusta 1846 heroično stanje njenih čednostij in so jo dne 24. aprila 1864 slovesno prišteli vzveličanim.¹⁾ Tej svoji pobožni služabnici se je torej prikazal Gospod in ji je dal gledati svoje Srce v odprtih prsih; bilo je vse ognjeno in plamteče, bliščeče kakor solnce in prozorno kakor kristal, ovito s trnjevo krono in križ se je dvigal iz njega. Z roko kazaje na svoje v ljubezni žareče Srce ji je rekel: Glej Srce, ki je ljudi toliko ljubilo, da si ni prizanašalo; temveč se je popolnoma izcрпило in použilo v ljubezni do njih. V zahvalo zato pa prejemam od njih večinoma nehvaležnost po zaničevanju, po nespoštljivosti, po božjih oskrumbah in mrzloti, s katero me žalijo v zakramentu presvetega Rešnjega Telesa. Kar me pa najbolj boli, je to, da ravnajo tako z menoj celo osebe, meni posvečene. — Naj redovniki in redovnice moje škofije skrbijo za to, da jih ne zadene ganljiva tožba Gospodova. Iz gorečega češčenja najsvetejšega Srca Jezusovega zajmejo moč, da najnatančneje izpolnjujejo redovna pravila, da živijo v najvestnejši redovni pokorščini in tako dospejo na vrhunec krščanske popolnosti.

Ker je družina srce človeške družbe, želel bi, da bi se v vseh družinah moje škofije prav goreče častilo najsvetejše Srce Jezusovo. S tem bi prišla v družine sreča in blagoslov, edinost in ljubezen. Saj se glasita dve izmed dvanajstih obljub božjega Srca do njegovih častilcev: „Mir dam njihovim družinam“. In „Obilno blagoslovim vsa njih podjetja.“ Ljubite torej, krščanski stariši, svoje otroke v Srcu Jezusovem! Skrbite zato, da bodo last in posest božjega Vzveličarja. Vodite jih marljivo k božjemu prijatelju otrok, da jih blagoslovi! Čim bolj bodo ljubili njega in bodo hiteli za njim in mu dajali hvalo, kakor

nekcdaj nedolžni Jeruzalemski otroci, tembolj bodo ljubili tudi vas in vam bodo pokorni. Čim več je v otroških srcih ljubezni do Boga, tem več je v njih tudi ljubezni do starišev. Ljubezen do sveta prežene iz otroških src pravo, od Boga zapovedano ljubezen do starišev.

Krščanski učitelji, skušajte tudi vi stopiti v tesno zvezo z najsvetejšim Srcem nebeškega Učenika! Z gorečim opravljanjem pobožnosti do Srca Jezusovega bote posvečevali svoj dolžnostij in odgovornosti polni poklic. Vernost je šoli srce. Da, sveta vera, skrb za spoznavanje sv. resnic in izpolnjevanje dolžnosti iz ljubezni do Boga in do ljudi je tudi za tebe, zlato učiteljsko srce, najlepši kras in najboljši blagoslov. Srce Jezusovo bodi in ostani torej zvezda, ki ti kaže in razsvetljuje kraljevo pot čednosti v nebeški Betlehem!

In zdaj se pozovem do tebe, krščanska mladina, ki si bila od nekcdaj in si in boš odličen predmet ljubezni Jezusovega Srca. Saj mora Vzveličarju pred vsem biti na tem, da ima v lasti mladeniškega srca. Kaj čudo, ako se v večkrat navedenem pismu kongregacije za svete obrede z dne 21. julija 1899 izraža srčna želja, da bi se posebno tudi krščanska mladina seznanila s pobožnostjo k božjemu Srcu. Ta želja se dokazuje s prepoimenljivimi besedami: „Ako je božjemu Odrešniku drag in prijeten vsakteri dokaz ljubezni in vdanosti njegovih zvestih služabnikov, gotovo mu je najdražja vdanost in ljubezen, ki izvira iz mladeniških src. Ne da se povedati z besedami, v koliko korist bo to mladeži. Ker vedno premišjevanje božjega Srca in globlje spoznavanje njegovih čednostij in njegove neizrekljive ljubezni nedvomno pogasi mladostne strasti in mladino vname za kreposti.“ Krščanska mladina, pomni te besede skupnega očeta in učitelja krščanstva, in ravnaj se po njih! Časti in ljubi preljubeznivo Srce Jezusovo, in veselje boš starišem, tolažba učiteljem, nada bodočnosti in radost nebesom!

Častite in spoštujte vi, premožni, Srce Jezusovo, od katerega obilnosti ste vsi prejeli, in posnemajte njegove čednosti: dobrotljivost, ljubezen, milosrčnost! Imejte srce do ubožcev, bodite usmiljeni do njih in pomagajte jim v potrebi! Blagor usmiljenim, ker usmiljenje dosežejo! (Mat. 5, 7). — In vi, ubožci, ljubite iz vsega svojega srca Srce Je-

¹⁾ P. M. Hausherr S. I., P. Johann Croiset S. I. über die Andacht zum heiligsten Herzen Jesu . . . Eine Stimme aus den Tagen der seligen Margareta Maria Alacoque. Münster, 1888. — Vie et oeuvres de la bienheureuse Marguerite-Marie Alacoque. Paray le Monial et Paris, 1876.

zuso, ki je bogato za vse, ki ga kličejo! Bodite potrpežljivi, ne godrnajte zoper božjo previdnost, marveč neomajano stavite svoje upanje na njo, kakor je storil psalmist, ki poje: V Gospoda je zaupalo moje srce, in mi je bilo pomagano. (Ps. 27, 7).

Ko je bil Gospod sklenil, z ognjem z neba pokončati Sodomo in Gomoro, ker je bila njih hudobija silno velika, prikazala sta se pravičnemu Lotu dva angelja in sta ga silila, rekoč: Vstani, vzemi svojo ženo in dve hčeri, ki jih imaš, da ne pogineš tudi ti s pregrešnim mestom vred. Ker se je pa še obotavljal, prišla sta za roko njega in njegovo ženo in njegovi dve hčeri... in sta ga peljala vun, rekoč: otmi svoje življenje, ne oziraj se in ne mudi se nikjer po teh krajih... Hiti in otmi se v mesto Segor! In solnce je bilo posijalo na zemljo, ko je Lot prišel v Segor. (Gen. 19, 1—23). Varni Segor ali varno pribežališče za grešnike je Srce Jezusovo, sprava za naše grehe. Svoji zvesti nevesti, blaženi Marjeti Mariji je rekel Vzveličar: „Grešniki najdejo v mojem Srcu vir in neizmerno morje usmiljenja.“ Naj torej grešniki bežijo in naj se naglo zatečejo v to zavetje božjega usmiljenja. Gospod ne odlašaja svoje obljube, on je potrpežljiv in noče, da bi se kdo pogubil, temveč da bi se vsi obrnili k pokori. (II. Petr. 3, 9).

Pa tudi vsi, ki so v stanu posvečujoče milosti božje in so pravični, naj goreče častijo Srce Jezusovo, ker njim velja obljuba: „Goreče duše bodo po tej pobožnosti močno napredovale v popolnosti.“

Da, preljubljeni, stopimo vsi enega duha in enega srca tja k prestolu milosti, kakor je že pred sedemsto leti slavni Bernard Klaravalski imenoval ljubezni plameneče Srce našega Odrešenika, in zahvalimo ga pred vsem za tolažbe, za usmiljenja in milosti, ki smo jih tako obilno prejeli od njega. Potem pa prosimo, da nas varuje in brani tudi v prihodnje, kakor tudi mi obečamo na novo, da ga hočemo vedno ljubiti, hvaliti in povelicati.

Posebno prosimo ljubezni polno Srce Jezusovo trajnega varstva za Njih svetost, našega slavno vladajočega papeža Leona XIII., ki dne 20. februarja tega leta dovršé 24. leto svojega važnih dogodkov polnega papeštva, in pričnejo svoj srebrni papeški jubilej. Začetek, nadaljevanje in konec znamenitega jubileja hočemo obhajati po svojih

močeh s tem, da med drugimi svečanostmi, katere sem že ali jih še naročim, brez prenehanja molimo za visokega jublanta in da ga v znamenje svoje otroške vdanosti podpiramo z obilnejšimi darovi, ki jih je treba za vladanje Kristovega kraljestva na zemlji, vesoljne cerkve. — Nadalje hočemo prositi predobrotljivo Srce Jezusovo, da sprejme v svojo nepremagljivo trdnjavo Njih veličanstvo, našega cesarja-jublanta in prevzvišeno cesarsko hišo, ki ima med svojimi udi prav gorečih častilcev Srca Jezusovega. Saj je Marija Ana, avstrijska cesarica, dne 2. junija 1870 prosila papeža Pija IX. povišanja godu Srca Jezusovega za vso cerkev. In dne 11. junija 1899 se je pripe-ljal presvetli cesar Fran Josip Prvi v odprtem dvornem vozu k orjaškim vratom katedrale svetega Štefana in se je podal v dvorni oratorij, da se vdeleži posvetbe božjemu Srcu. Posvečenje se je začelo pred izpostavljenim svetim Rešnjim Telesom. Škof in duhovniki so molili od svetega očeta zaukazano posvetilno molitev; verniki z Njih veličanstvom in z udi cesarske hiše pa so jo molili za njimi. To je bil ganljiv prizor. Kakor v imenu vsega cesarstva in vseh svojih podložnikov se je blagi vladar posvetil Srcu Jezusovemu, da izroči vse svoje temu zavetišču ljubezni in milosti. Ko se je po slovesni sveti maši Njih veličanstvo peljalo nazaj v cesarski dvor, izražalo je na tisoče ljudi, stoječih na trgu sv. Štefana in ob cestah, svoje navdušenje z veselimi klici. Mnogi so bili ginjeni do solz in so klicali: Srce Jezusovo, bodi plačnik presvetlemu cesarju!

V Gospodu ljubljani! Ko je kralj Jehu v svoji vneti gorečnosti šel nad sovražnike božje, srečal je na svojem potu Jonadaba, sina Rehabevega, in mu je rekel: Je li tvoje srce odkrito, kakor je moje srce tvojemu srcu? In Jonadab pravi: Je. — Ako je, pravi tedaj Jehu, podaj mi svojo roko! In mu je podal svojo roko. On pa ga je vzdignil k sebi na voz. (IV. Kralj. 10, 15). In sta šla pogumno v boj za čast božjo in za blagor domovine in sta zmagala.

Tako vpraša tudi Jezus, kralj slave, vsakega izmed nas: Je li tvoje srce odkrito, kakor je moje srce tvojemu srcu? Pa tudi mi odgovorimo s plemenitim Jonadabom: Je. In Gospod tudi nam poda svojo vsemogočno desnico in nas podpré v boju za Boga in njegovo sveto cerkev, za cesarja in domovino, pa za naše in naših dušno vzveličanje.

Sklenem pa svoj pastirski list z besedami, s katerimi končuje glasoviti apostol Pavel svoj list do Efežanov, pišoč: Mir bodi bratom in ljubezen z vero od Boga Očeta in Gospoda Jezusa Krista! Milost bodi z vsemi, ki stanovitno ljubijo našega Gospoda Jezusa Krista! Amen. (Efež. 6, 23. 24).

V Mariboru, na praznik najsvetejšega imena Jezusovega, dne 19. januarija 1902.

† **Mihael,**
knez-škof.

Opomba. Predstoječi pastirski list naj dušni pastirji s pridržnice berejo svojim vernikom, če bo mogoče, v nedeljo kvin-kvagesimo, prvo in še drugo, oziroma tretjo nedeljo v postu tekočega leta.

Sv. Stanislav, škof in mučenik.

(7. majnika).

Prvi mučenik in patron poljskega naroda je sv. Stanislav, škof krakovski. Njegova stariša, oče Velislav šlahčič Štefanovski (Szczepanowski) in mati Bogna, sta imela svoje imetje v vasi Stefanovem na vzhodni strani mesta Krakova. V Štefanovem sta dala sezidati na lastne stroške cerkev v čast sv. Mariji Magdaleni. Odlikovala sta se po svoji pobožnosti in krepstnem življenju ter sta uživala ljubezen in spoštovanje pri ljudeh. Imela sta vsega dovolj, a nečesa jima je manjkalo. Njiju zakon je bil namreč brez otrok. Dolgo časa sta prosila Boga, da bi jima dal otroka. Šele po 30 letih je bila njiju prošnja uslišana. Dne 26. julija je Bogna povila sinčeka, kateremu so dali pri krstu ime Stanislav. Že v otroških letih je Stanislav kazal bister razum in dobro srce, a ko je odrasel, poslali so ga stariši v nadškofovsko šolo v Gnezdno in potem na visoke šole v Pariz. Stanislav se je v Parizu prav pridno učil bogoslovnih ved in cerkvenega prava, in, ker so ga stariši bogaboječe vzgojili, ostal je tudi v tujini kreposten in pobožen. V Parizu so mu vzbujali posebno pozornost redovniki; zato je tudi on sklenil stopiti v samostan. Tem potem je menil doseči tem večjo popolnost. A božja previdnost ga je vodila do družega zvanja v Cerkvi. Po sedmih letih trudapolnega učenja se je Stanislav vrnil v domovino, dozorel v krepostih in izobražen v vednostih. Z veliko radostjo so ga pozdravili stariši in rojaki. Prinesel je seboj veliko množino knjig in se je doma nadalje izobraževal. Ko so mu stariši umrli, odločil se je, da pojde v samostan. Dobro vedoč, da se

Bogu najlaglje služi, ako se človek oprusti vseh zemskih spon, prodal je vse svoje imetje in denar razdelil med reveže. Hotel je stopiti v kak red, da bi v revščini, čistosti in pokorščini posnemal Jezusa Krista in njegove apostole. Med tem je izvedel o njegovem lepem življenju krakovski škof Lambert Zula in ga pregovoril, da se je dal posvetiti v duhovnika ter se uvrstil zboru duhovnikov stolne cerkve v Krakovem. Kot kanonik je živel Stanislav silno strogo, zelo se postil, marljivo prebiral sv. Pismo, bil priden izpovednik in delalec v duhovnih stvareh. Vžival je veliko spoštovanje in ljubezen duhovništva in ljudstva. Pred vsim se je pridno pripravljaj na propovedi. Ker je imel dar učenosti in zgovornosti, znal je tudi ganiti srca ljudi in jih pridobiti, tako da so ljudje kar drli k njemu. Mnogo grešnikov se je po njem izpreobrnilo. Stari škof Zula je zahvaljeval Boga, da mu je poslal tako izvrstnega delalca v vinograd Gospodov in za nekaj let ga je imenoval za svojega generalnega vikarija. Po smrti škofa Lamberta Zula leta 1071 sta duhovščina in plemstvo izvolila Stanislava za škofa. Stanislav se je te časti na vso moč branil in se je vdal šele, ko mu papež Aleksander II. na prošnjo Boleslava II. Drznega ukazal, da naj sprejme izvolitev in škofovsko palico.

Stanislav je bil dober pastir svojih ovčic, tudi kot škof je živel spokorno in strogo, oblačil se v žimnato obleko, mnogo molil in premišljeval. Zlasti veliko naklonjenost in usmiljenost je izkazoval ubogim ljudem. Njegova hiša je bila zatočišče revežem, sirotam, vdovam, bolnikom in sploh vsem, ki so bili pomoči potrebni. Dobrotljivi škof je imel seznam vseh vdov, sirot in revnih ljudi in jih je izdatno podpiral. Vsako leto je vse župnije svoje škofije obhodil in pazil na duhovnike, da je sveta vera rastla, da so se razcvetale lepe čednosti, da so duhovniki pobožno opravljali najsvetejšo dajitev in da so s svojim življenjem vernikom dajali lep izgled. Tudi sam je neutrudljivo propovedoval v Krakovu in na deželi, opominjajoč povsod ljudi k čistosti, potrpežljivosti in zvestobi do Boga. Apostolski škof se je odlikoval po svoji živi veri, veliki ljubezni, skromnosti, angeljski čistosti in zatajevanju. Ako ga je kdo žalil, tedaj je voljno prenašal krivico, in rad odpuščal krivičnikom. Nekoč ga je povabil plemič Ivan Březnický, da bi posvetil novo cerkev na Breznici. Stanislav je res prišel na Breznico in bil po plemiču prijazno sprejet. Toda za nedolgo se je ta mož tako raztogotil, da je

dal svojega gosta zapoditi iz hiše. njegove služabnike pa preteptati. Stanislav je moral pod milim nebom na travniku prenočevati, kjer je molil za togotljivega plemiča. Zgodaj zjutraj je pa prišel Ivan Březnický in na kolenih prosil odpustanja. Skof mu je rad odpustil, vrnil se v vas in posvetil novo cerkev.

Toda prišli so hujši in težavnejši časi za Stanislava. L. 1058 je na Poljskem jel vladati Boleslav II. Drzui, sin pobožnega in čednostnega Kazimira I. Ta kralj je izprva vladal jako izvrstno kakor njegov oče. Ustanovil je slavni samostan na Gomilskem v nadškofiji gnezdenski, bil imeniten vojskovodja, ki je obnovil propadlo poljsko državo in se dal o božiču l. 1058. kronati za poljskega kralja. Tem potem je hotel nasproti Nemcem pokazati svojo nezavisnost in samostalnost. Toda kmalu se je kralj prevzel in jel pregrešno živeti. Dasi je bil oženjen z rusko kneginjo Veslavo, delal je nasilstvo drugim ženam in gospem, a poleg tega je bil okruten, silovit, ošaben in svojeglaven. S svojim grdim življenjem je dajal vsem ljudem in posebno plemstvu veliko pohujšanje. Plemstvo se ga je balo, a duhovniki se ga niso upali karati. Tu pa ni mogel in ni smel nadalje molčati Stanislav. Odpravil se je h kralju, očital mu njegovo nesramno življenje in ga lepo opominjal, naj se poboljša. Toda kralj ni poslušal pobožnega škofa in je še nadalje živel pregrešno. Kmalu potem je dal siloma pripeljati na svoj grad plemiča Mstislava Boženinskega ponosno ženo Kristino. Zaprl jo je na svoj grad. Plemiči so bili radi tega ljuti na kralja in so se pozvali do nadškofa gnezdenskega, naj bi on kot primas poljskega kraljestva kralja pokaral in ga prisilil, da bi Kristino izpustil in nič več tako pohujšljivo živel. Toda primas ni imel apostolskega junaštva in se je bal kralja. Tu se je odločil Stanislav, da izvrši, česar si ni upal slabi primas. Pripravil se je s postom in molitvijo in stopil pred kralja ter kot drugi Ivan Krstnik izpregovoril: „Kralj, ni Ti dovoljeno imeti žene svojega brata. Koliko časa bode še tvoje srce zakrknjeno? Zakaj se ne bojiš Boga? Zakaj ne skrbiš za izveličanje svoje duše in svojih podložnikov in prelamljaš božje in naravne postave? Boj se maščevanja božjega, ki grozi tebi, tvojim potomcem in tvojemu kraljestvu!“ Toda kralj se je razljutil nad očitanjem, rekel nekaj ostrih besedi in šel proč.

Od tega dne naprej se ni hotel Stanislav nič več približati dvoru, da bi se ne zdelo

ljudstvu, kako on soglaša z grdim kraljevim ravnanjem.

Nato se je Boleslav II. pripravil na vojsko z Rusi. Izprva so bili Poljaki srečni in so se polastili mesta Kijeva. V tem mestu je živel Boleslav s poljskimi plemiči jako razkošno. Toda naenkrat so ga plemiči ostavili in se povrnili domov na Poljsko. Tako je bil tudi kralj prisiljen vrniti se z ostanki svoje vojske.

Došel v Krakov je jel plemiče preganjati. Polastil se je mnogih premoženja, druge je pregнал iz domovine, druge zopet mučil in jih pustil obesiti. Strašno je kaznoval veliko nedolžnih oseb, a pri tem je delal nasilstvo poštenim, čednostnim ženam. Škof Stanislav, ki je bil kot dober pastir pripravljen darovati življenje za svoje ovce, se je potegnil za nedolžne in še enkrat kralja očetovsko opomnil, češ da ga bo najhujša cerkvena kazen zadela, ako se ne poboljša. Toda tudi ta opominj je bil brezuspešen. Zato ga je Stanislav preklel in mu prepovedal vstop v cerkev. Tu pa je Stanislav razglasil, da se ne bode smela nobena služba božja več opraviti v vsi krakovski škofiji, ako se drzne kralj še stopiti v kako cerkev. Razkačen radi take naredbe je Boleslav prisegel, da se hoče maščevati nad škofom. Dne 8. majnika 1079 je Stanislav daroval sveto mašo v cerkvi sv. Mihaela na Skalici pri Krakovem. Ko je kralj to izvedel, prihitel je z nekaterimi vojaki na imenovani kraj in zapovedal, da naj škofa kar pri oltarju primejo in s silo privedejo iz cerkve. A ko se vojaki niso upali polastiti škofa, prihitel je Boleslav, strašno preklinjajoč, sam v cerkvico, napal svetnika, ko je sv. mašo bral, in mu z mečem glavo preklal.

Telo umorjenega škofa so krakovski kanoniki pokopali z veliko spoštljivostjo v cerkvi sv. Mihaela. Ljudstvo ga je jelo takoj častiti kot velikega svetnika in romati na njegov grob. Ko je pozneje brat in naslednik Boleslavov: Vladislav (1080 - 1102) postavil novo stolno cerkev v Krakovem, tedaj so tudi (l. 1088) ostanke sv. Stanislava prenesli v to cerkev. Bog je na tem mestu oslavljal svetega mučenika z mnogimi čudeži. Na prošnjo poljskega kralja Boleslava V. je papež Inocencij umorjenega Stanislava prištel svetnikom sv. katoliške cerkve. Poljaki ga še časte kot prvega svojega patrona in kaj radi romajo na njegov proslavljeni grob v Krakovem.

Poročilo o mučeniški smrti sv. Stanislava je z grozo pretreslo vso Poljsko. Papež Gre-

gorij VII. je preklel umorilca Boleslava in so-krivce, podložnike pa odvezal vsake pokorščine in zvestobe do njega. Vsled cerkvene kazni in, ker so ga ljudje sovražili, se ni mogel morilec nič več vzdržati na kraljevem prestolu in je bil po groznem uporu prisiljen bežati iz države. Gnan od nemirne vesti je najprvo pribežal k svojemu stricu, kralju Ladislavu na Ogrsko, a ko je ta izvedel o njegovem groznem zločinu, ni ga hotel sprejeti, in tako je odšel od tu in se kakor Kajn potepal po svetu. O njegovi smrti so razna poročila. Tako se pripoveduje, da je zblaznel in se umoril, a drugo poročilo govori, da so ga Ogri ubili. Najbolj razširjeno poročilo je, da se je morilec Boleslav II. dolgo časa klatil po tujih zemljah, naposled pa prišel na Koroško. Tu je nekega večera potrkal na vrata benediktinskega samostana v Osojah ubog nem popotnik, ki je dal opatu listek s prošnjo, da bi ga v božjem imenu sprejeli za služabnika v samostan, kjer bi mogel spokorno živeti in umreti. Nemi tujec je bil sprejet in rad delal vse, kar so mu ukazali, šele za osem let na smrtni postelji je zopet izpregovoril in se dal opatu spoznati. Bil je to nekedanji poljski kralj Boleslav II. Drzni, umorilec sv. Stanislava. V nekedanji samostanski, sedanji župni cerkvi osojski se še dandanes vidi nadgrobni kamen, na katerem je vrezan napis: „Boleslav, kralj poljski, umorilec sv. Stanislava, škofa Krakovskega“^{*)}.

Iz českega: „Cirkev vltězná — František Elert“.

Kapelan A. Merkun.

Deželni pomočnik — na ljubljanskem Gradu jetnik**).

A meni kaj tožnost objema srcé,
Ko cerkve spominjam se vrhu gore?
S. Gregorčič.

„S. Georg — Festtag in Krain“, takšen napis se mi je prikazal dne 24. malega travna na skladnem koledarju, došlem mi od nemške tvrdke. Čudil sem se anahronizmu nemškega koledarnika, ki se je zmotil za več nego dvesto let. Ondaj so naši predniki res svetkovali na Jurijevo, saj je bil takrat sv. Jurij pomočnik kranjske dežele in ljubljanskega mesta. Prva je negovala izza davnih časov njegovo svetišče na ljubljanskem gradu. V

ondotni kapeli se je vsak dan brala „večna“ sv. maša, vstanovljenka cesarja Friderika IV. Ondukaj so se vršile važne cerkvene slavnosti, kar nam vse lepo popisuje g. prof. J. Vrhovec v lanskem Zborniku Slovenske Matice. Ljubljansko mesto je vstanovilo poseben beneficij na čast svojemu zavetniku sv. Juriju pri oltarju istega svetnika v ljubljanski stolnici. Češčenje sv. Jurija je jelo ponehavati, ko je cesar Leopold I. proglasil sv. Jožefa za pomočnika svojim dednim deželam, a popolnoma ni ugasnilo. Ljubljancani so še pred kakimi štiridesetimi leti zahajali jako radi na Jurijevo nedeljo na Grad po vzgledu svojih pradedov častit sv. Jurija. Spominjam se, kako je bilo o takih shodih živahno krog grajskih zidov. Nas otroke so zanimali zlasti „štanti“, razvrščeni na grajskem dvorišču in tam, kjer je sedaj drevored. V kapeli se je vršila slovesna služba božja.

Kako sedaj praznuje sv. Jurij svoj god na ljubljanskem gradu? Ko se je naselila v njegovih prostorih kaznilnica in je bil dostop v kapelo Ljubljančanom prepovedan, nehali so meščanom nekedaj tako priljubljeni shodi na Jurijevo nedeljo. Krog altarja sv. Jurija so se poslej zbirali k službi božji jetniki. Izza potresa l. 1895. pa je sv. Jurij sam jetnik na ljubljanskem gradu. „Diviserunt sibi vestimenta mea — razdelili so si med seboj moja oblačila“, teh psalmistovih besed sem se spomnil, ko sem na letošnje Jurijevo stopil v kapelo na Gradu. Prijazen paznik mi jo je odprl. Zapuščenost pomočnika kranjske dežele o njegovem godu me je bridko presenčila. Kosi nekedanjega cerkvenega orodja so raztrošeni po kapeli; pajčevine se vijejo ob oknih; kamor je duhovnik deval kelih, zeva praznota. Še so na oboku in na stenah stare fresko-slike, še sameva lična prižnica blizu zaprašnega oltarja kažočega staro sliko sv. Jurija, še je mogoče, da se odpravi s tega slehernemu domoljubu svetega kraja gnusoba razdejanja. Čul sem, da namerjajo oltar premestiti v neko drugo kapelico ali prodati — zvonik so že izpraznili in zvonove oddali Marijanišču — ko bi se to zgodilo, bila bi usoda starodavne kapelice zapečatená. Nebrižnost prednamcev, ki so zakrivili razpad marsikatero zgodovinske zanimivosti in umetne dragocenosti, obsojamo in obžalujemo, tu pa gine pred našimi očmi prva svetinja kranjske dežele. Naj bi pač najvišji gosposki: duhovska in deželska poskrbeli, „da se ta častitljiva in zgodovinsko tako znamenita starina popravi ter vzdrži za poznejše čase.“ S to željo, s katero se morda strinjajo vsi domo- in

^{*)} Primeri: »Danica« t. I., št. 2 — »Osojski mutec«.

Vredn.

^{**)} »Društvo za krščansko umetnost« opozarjamo naslednjih vrstic.

Vredn.

starinoljubi, sklepa g. prof. Vrhovec svoj tehtoviti, gori že omenjeni spis. On navaja kapelo sv. Jurija na ljubljanskem Gradu še kot današnji obstoječo podružnico šentjakebske župe. K temu pripominjam, da „Catalogus cleri“ l. 1896 poslednjikrat omenja pri rečeni mestni župni cerkvi: „Ecclesiam s. Georgii in arce.“ V šematizmih poslednjih šestih let je ni več. Naj se skoro obnovi starostinja naših cerkva in zopet prikaže v njihovem zapisniku na nekedanjem mestu!

Župnik Iv. Vrhovnik.

I. Bratovske zadeve molitvenega apostolstva.

a) Glavni namen za mesec aprilj 1902:

Duh molitve.

„Dajte cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega!“ Tako je zaklical naš Izveličar hinavskim farizejem, ki so v svoji pretkanosti nameravali Jezusa v besedah vjeti in ga potem tožiti. — — dajte Bogu, kar je božjega!“ Uboge stvari smo ljudje. Včasih sicer nosimo glave po koncu in si domišljujemo grozno veliko, a pride kaka neizgoda, kak udarec in tedaj se zavemo, celo živo zavemo, da nismo prav za prav nič. Uboge stvari smo! Bog je naš stvarnik, naš gospod, naš oče, mi pa smo njegovi podložni, njegovi otroci. Po očetovsko skrbni za nas vse. En sam trenutek naj nam odtegne svojo radodarno, neskončno dobrotljivo roko, in vesoljno stvarstvo je uničeno. Zato je prav in se spodobi, da, naša sveta dolžnost je, da Boga za vse to prisrčno zahvaljujemo, k njemu povzdiguje svojo duha — molimo. Prva moja misel zjutraj naj bo misel na Boga, ki me je čuval vso noč ter me obvaroval vsake dušne in telesne neizgode. In zvečer naj zopet zatisnem svoje oči v mislih na Boga, ki je ves dan bogato razsipal svoje dobrrote ne samo meni, nego vsem ljudem. Sicer naj bodo vedno roke pri delu, srce pa pri Bogu, in vse življenje bo na ta način Bogu všečen žgalni dar.

Cvetke po polji obračajo svoje čašice za rumenim solncem, iz katerega pijo čisto nebeško luč, vsrkavajo blagodejno toploto, da potem toliko lepše cveto. Kako lepo je še le, če človek, razumno bitje, krona stvarstva povzdiguje v molitvi svoje srce k Bogu, k Njemu, ki je pravi vir Resnice, Dobrote in Lepote! A ne le lepo, tudi nad vse potrebno je, da se tuptam za hip odtegnemo svojim opravkom, zberemo svojega duha in se spomnimo na Boga. „Brez Mene“, pravi Krist Gospod, „ne morete ničesa storiti za večno življenje. (Iv. 15, 5.) Brez molitve so nam torej zaprta vrata v izveličanje. „Prosimo in se vam da,“ opominja zopet Izveličar, „iščite in najdete, trkajte in se vam odpre!“ „Ako ostanete vi v meni, in moje besede ostanejo v vas, potem lahko prosite česar koli, in prejmete.“ „Kjer-

koli so zbrani dva ali trije v mojem imenu, tam sem tudi jaz med njimi.“ Le po molitvi se nam torej odpirajo viri božjih milostij, po molitvi le dosežemo vse, česar potrebujemo na duši in telesu; kar je ribi voda, cvetkam solnce, to je človeku — molitev. Brez molitve je človek siromak. V bridkih urah, v trenutkih, ko meni, da je zapuščen od vsega sveta, takrat najde tolažbo in vteho edino le v molitvi. Ničeven je izgovor: Časa mi nedostaja za molitev. Nihče ne zahteva, da bi moral po cele ure preklečati v cerkvi in molitvi. „Ali jeste ali pijete ali karkoli delate, delajte v čast božjo!“ Pri vsakem delu, vsakem koraku je treba čistega namena, in vse naše delo bo Bogu prijetna molitev. Povsod, kjer prevladuje skrb za posvetno blago in želja po zemskem vživanju, povsod tam umira duh molitve. Kdor drvi samo za bogastvom, ne mara misliti na večnost, na Boga; kdor hoče uživati samo telesnega veselja, ne čuti, kako žeja njegova duša po nadnaravnih dobrinah. Pa kaj pomaga človeku vse bogastvo in vse veselje sveta, če pri tem zanemarija in pogublja svojo neumrjočo dušo? Vse, kar je na svetu, je ničeno, minljivo; večno pa je, kar je nadzemesko, nadnaravno. Potrebno pred vsem je torej le eno: reši svojo dušo! Tega pa ne dosežeš, svoje duše ne rešiš — brez molitve. „Čujte in molite!“ veli nam dobrohotno naš Gospod.

S.

a) Glavni namen za mesec majnik 1902:

Zaupanje na Marijo.

b) Posebni nameni.

3.) **Najdba sv. Križa.** Zbrana molitev rožnega venca v majniku. Udje Marijinih bratovštin.

4.) **Sv. Florijan.** Dobrotniki pogorelcev v Zdenski vasi na Dolenskem. Vspešno delovanje gasilnih društev. Časnega in večnega ognja — reši nas o Gospod!

5.) **Sv. Pij V.** Slovenci na Nemškem in vspeh misijonov. Slovenski delalci.

6.) **Sv. Judita.** Dobrohotni vsprejem prijateljskih nasvetov. Dar ljubega zdravlja.

7.) **Sv. Stanislav.** Družba sv. Cirila in Metoda. Slovani. Slovenci v Aleksandriji.

8.) **Vnebohod Gospodov.** Čiščenje Jezusa v presv. zakramentu. Letčni novomašniki.

9.) **Sv. Gregorij Načljanec.** Poklic v duhovski stan. Milost srečne zadnje ure.

S.

II. Bratovske zadeve N. lj. Gospé presv. Jezusovega Broa.

Zahvala

Jako hvaležna izpolnjujem s tem svojo obljubo ter razglašam v „Zgodnji Danici“ gotovo pomoč, ki mi jo je Bog delil na priprošnjo sv. Peregrina v nevarni bolezni v nosu.

V Brdski okolici na god sv. Peregrina, dne 27. malega travna 1902.

O. M.